

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Mittuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **samhällskunskap**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Ämnet samhällskunskap har vid Mittuniversitetet i flera decennier haft sin institutionstillhörighet vid Institutionen för utbildningsvetenskap – sedan april 2013 Avdelningen för utbildningsvetenskap (UTV) – och har därmed haft en organisatorisk närhet till bland annat pedagogikämnet. Samhällskunskapsämnet ingår också sedan 2014 i ett gemensamt ämneskollegium tillsammans med ämnena pedagogik och bild. Denna historiska närhet till pedagogiken kan ses som en följd av att samhällskunskap framför allt har varit ett lärarutbildningsämne vid lärosätet, även om kurser också har periodvis getts som fristående, som ingående i andra utbildningsprogram och inom ramen för Läraryftet. Ämnets karaktär och organisatoriska placering har i sin tur satt sin prägel på den kollegiala miljö i vilken undervisningen i samhällskunskap har utvecklats vid UTV. I denna miljö ingår lärare i såväl samhällskunskap som pedagogik. De lärare som har sina förordnanden i samhällskunskap undervisar framför allt i de ämnesteoretiskt präglade momenten i kurserna, där det också förekommer ämnesdidaktiska inslag. Två lärare i pedagogik och en verksam gymnasielärare undervisar i de ”rent” ämnesdidaktiska momenten i kurserna (se framför allt redogörelsen för uppfyllelsen av mål 4 nedan). Pedagogiklärarnas medverkan i kursen kan framför allt motiveras utifrån att båda har arbetat med avhandlingsprojekt där studieobjekten helt eller delvis utgörs av vad som ligger inom samhällskunskapsämnets innehåll i skolväsendet. Ämnesdidaktik kan också sägas ligga inom vad som utgör pedagogikdisciplinens studieobjekt.

I ett samarbete med Avdelningen för samhällsvetenskap (SHV) vid Mittuniversitetet undervisar dessutom tre vetenskapligt kompetenta lärare i statsvetenskap i samhällskunskapskurserna, samtliga i ett moment som har sin ämnesteoretiska tyngdpunkt inom statsvetenskapen.

Flera av de lärare som undervisar i samhällskunskap i de kurser som ingår i ämneslärarprogrammet har deltagit i de nationella konferenser om samhällskunskapsdidaktik som arrangeras årligen inom ramen för det ämnesdidaktiska nätverk i vilket samhällskunskapsämnet vid Mittuniversitetet ingår. Flera har också deltagit i ämnesdidaktiska konferenser på nordisk nivå, bland annat i ”Samfunnskunskap i de nordiske land – stabilitet og endring” som hölls i Bergen i april 2018.

Härunder presenteras de lärare som undervisar i kurserna i samhällskunskap. Först presenteras de tre lärare som har sina förordnanden i samhällskunskap vid UTV, därefter de båda pedagogiklärarna samt en gymnasielärare som undervisar i de ämnesdidaktiska momenten, och slutligen de tre statsvetare som har sin hemvist vid SHV. Presentationen är ämnad att demonstrera såväl bredden som djupet i den undervisande personalens bakgrunder, där både vetenskaplig, ämnesteoretisk, ämnesdidaktisk och professionsgrundad kompetens finns representerad i tillräcklig omfattning för undervisningen i ämneslärarprogrammet.

Ämnesföreträdaren i samhällskunskap (Göran Bostedt) är disputerad och docent i statsvetenskap. Han disputerade vid Umeå universitet år 1991 och blev docent 1995. Han har tidigare varit ämnesansvarig i statsvetenskap vid Mittuniversitetet, men sedan 2004 är han anställd i samhällskunskap vid UTV, och har alltså sedan dess varit ämnesföreträdare. Under 2000-talet har han undervisat, forskat samt innehaft olika akademiska förtroendeuppdrag (vice ordförande fakultetsnämnd, ordförande grundutbildningsråd, ställföreträ-

dande avdelningschef, programansvarig för KPU mm). Under några år var han ordförande i Mittuniversitetets särskilda fakultetsliknande organ för lärarutbildning. Under perioden 2016-2017 var han delprocessansvarig för Mittuniversitetets utbildningsstrategi med särskilt ansvar för utvecklandet av nya undervisningsmiljöer på campus anpassade efter behov hos stora professionsutbildningar som lärarutbildningen. Denna insats innebar en möjlighet att tänka, pröva och omsätta allmän- och ämnesdidaktiska frågor till praktisk verksamhet. Detta arbete har även varit relevant för ämneslärarutbildningen i samhällskunskap och har utgjort underlag för ämnesdidaktisk tillämpning i de kurser i samhällskunskap där han företrädesvis undervisar ("Globalisering och internationella relationer 15 hp", "Demokrati och medborgarskap 7,5 hp" och "Maktens olika ansikten 7,5 hp", avancerad nivå). Han har sedan år 2015 undervisat på Mittuniversitetets rektorsprogram och är sedan år 2017 utbildningschef på programmet. Med utbildningschefskapet har också följt att han är Mittuniversitetets kontaktperson för projektet "Samverkan Bästa Skola (SBS)" och är involverad i insatser hos olika skolhuvudmän. Dessa insatser berör såväl grundskola som gymnasium. SBS-insatserna, som riktar sig till skolor med särskilda utmaningar, är tillsammans med undervisningen på rektorsprogrammet en för honom mycket lärorik del av hans nuvarande arbete. Det ger erfarenheter och perspektiv som utvecklar den ämnesteoritiska- och ämnesdidaktiska undervisningen han ger på ämneslärarprogrammet. Undervisning på ämneslärarprogrammet i samhällskunskap, handledning av doktorand och ansvar för Rektorsprogrammet (inkluderande SBS-insatser) utgör hans nuvarande arbetsuppgifter på Mittuniversitetet. Han har också omfattande erfarenhet av handledning och examination av uppsatser på grundläggande (statsvetenskap och samhällskunskap) och avancerad (statsvetenskap och samhällskunskap) nivå. Kopplingen till handledning och examination av uppsatser har även medfört att han kommer att undervisa på de metodkurser i samhällskunskap som föregår uppsatsarbetena på grundläggande och avancerad nivå.

Ytterligare en lektor i statsvetenskap (Staffan Löfquist) anställd vid UTV arbetar i samhällskunskap i ämneslärarprogrammet. Han har arbetat vid Mittuniversitetet sedan 1991, först som adjunkt i samhällskunskap och efter sin disputation 1999 som lektor. Tidigare arbetade han bland annat som forskningsassistent vid Umeå universitet och som revisor vid Riksrevisionsverket. Under merparten av tiden har han tjänstgjort vid UTV, och har under hela tiden undervisat i kurser i samhällskunskap. Eftersom han för närvarande dessutom innehar en nyckelroll i utformningen av kurser för självständigt arbete i ett annat läroprogram är och kommer han att vara en resurs i detta avseende även i ämneslärarprogrammets uppsatskurser.

En filosofie doktor i sociologi (Calle Hansson) arbetar som adjunkt i samhällskunskap. Han disputerade 1996 på avhandlingen *Fackliga Karriärer* (Boréa). Avhandlingen bygger på intervjuer med 60 fackliga ledare från LO-, TCO- och SACO-förbunden. Han arbetade på sociologiska institutionen vid Umeå universitet 1982-2011, Till största delen med undervisning på kurser i sociologi och socialpsykologi, men även metodkurser i främst kvalitativ metod. Undervisningen låg på grund- och avancerad nivå. Han utvecklade även en doktorandkurs om maktteorier i slutet av 1990-talet. I Umeå medverkade han även på kurser i samhällskunskap i samarbete med nationalekonomi och statsvetenskap. Hans utbildning i pedagogik för akademiska lärare skedde även vid Umeå universitet under pedagogiska institutionens ledning. Mellan 2011-2016 arbetade han som lektor i sociologi vid Luleå tekniska universitet och institutionen ekonomi-teknik-samhälle (ETS). Där arbetade han till största delen inom sociologi- och utredningsprogrammet, det senare ett masterprogram som han var programledare för. År 2015-2016 var han även programledare för sociologiprogrammet. Från och med hösten 2016 har han arbetat vid UTV och tjänstgjort inom ämneslärarprogrammet för gymnasielärare i samhällskunskap samt inom det beteendevetenskapliga programmet. Han tjänstgjorde inledningsvis som tillfälligt anställd lektor i samhällskunskap men är sedan juli i år tillsvidareanställd som adjunkt. Han är i en process om uppgradering till lektor för vilket han är kompetensförklarad. Hans tidigare erfarenheter av undervisning integreras väl med kursutbudet i samhällskunskap för gymnasielärare. I det inledande momentet "Att förstå och förklara samhället" ingår grundläggande kunskaper i sociologi, socialpsykologi och vetenskapsteori, områden där han har en omfattande undervisningserfarenhet. I moment fyra den första terminen, "Perspektiv på välfärd" ingår såväl samhällsekonomi som samhällsvetenskapliga teorier om "välfärdsstaten". Forskning om välfärdsstaten var ett starkt område vid sociologiska institutionen i Umeå. Även om han inte var direkt inblandad i den forskningen så var det starkt intresse för honom och ett oundvikligt inslag i den dåtida forskningsmiljön. Vad gäller samhällsekonomi så är de grundläggande teori-

erna bekanta från de kurser på A- och B-nivå som ingår i hans fil. kand-examen. På nivån 30-60 hp i gymnasieläraryrket ingår kurser om globalisering och internationella relationer. Där kan han bygga vidare på en kurs i "Global Sociologi" som han utvecklade för utländska studenter under sin tid vid Umeå universitet. I de fortsatta kurserna om socialisation, identitet och makt som ännu bara givits inom lärarlyftets ram är innehållet bekant sedan hans undervisning på grundläggande och avancerad nivå i socialpsykologi vid Umeå universitet och den doktorandkurs i maktteori som han utvecklade under 1990-talet. Även metod- och vetenskapsteori finns med på de högre nivåerna inom gymnasieläraryrket. Inom dessa områden har han omfattande erfarenhet från såväl Luleå tekniska universitet (vetenskapsteori, metoder i utredning och utvärdering) samt Umeå (kvalitativ metod). Vad gäller uppsatshandledning så fungerade han som handledare för examensarbeten på sociologiprogrammet och masterprogrammet i utredning och utvärdering vid Luleå tekniska universitet. Under sin tid i Umeå hade han under ett antal år momentansvar för examensarbetena på dåvarande C-nivån.

Den lektor i pedagogik som undervisar i samhällskunskapskurserna (Lars Sandin) är utbildad ämneslärare i historia och samhällskunskap, och har tidigare (januari 1982 – augusti 1995) arbetat som ämneslärare i grundskolans högstadium. Sedan 1995 har han varit anställd vid MIUN, först som adjunkt i samhällskunskap, därefter som doktorand i pedagogik och fr.o.m. 2016 som lektor. Han har alltsedan början av sin första anställning vid universitetet undervisat i kurser som är att ses som föregångare till det som idag kallas UVK ("Allmän lärarkunskap" på 1990-talet, därefter "Allmänt utbildningsområde"). Dessutom har han en drygt tjugoförårig erfarenhet av undervisning i samhällskunskap i olika lärarprogram. Han är för närvarande dessutom programansvarig för den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) för blivande ämneslärare vid Mittuniversitetet. Lektorns forskning kan placeras i skärningspunkten mellan läroplansteori och ämnesdidaktik. Detta är något som också kommer till uttryck i undervisningen i ämneslärarprogrammet: i UVK-kurserna undervisar han om bland annat läroplansteori, och i samhällskunskapskurserna tar han upp ämnesdidaktiska perspektiv. Hans avhandling – "Det beslöjade rummet: ideologiska samhällsbilder i grundskolans samhällskunskap" – finns för övrigt med som kurslitteratur i en av de i programmet ingående kurserna. Han undervisar i de kursmoment som kan sägas vara "rent" ämnesdidaktiska.

Den adjunkt i pedagogik som undervisar i kurserna samhällskunskap är tillika doktorand (Linda Eriksson). Hon har en grundläraryrket utbildning åk 1-7 (Sv/So Idrott) samt en magisterutbildning i pedagogik, och förväntas disputeras i pedagogik under vårterminen 2019. Hon har dels en gedigen professionserfarenhet, dels en gedigen lärarutbildningserfarenhet. Hon har arbetat som lärare i grundskolan i 10 år, var därefter utvecklingspedagog på förvaltningsnivå, och har från den tiden erfarenhet av skolutvecklingsarbete/kompetensutveckling. På MIUN har hon varit projektledare för ett skolutvecklings- och forskningsprojekt i samarbete mellan kommunala skolor och MIUN, vilket utmynnade bland annat i en rapport om elevinflytande. Hennes forskning analyserar didaktik och makt, vilket studeras genom elevinflytande. I MIUN undervisar hon dels i UVK och VFU, dels i samhällskunskap. Hennes kompetens syns främst i programinnehåll som berör allmän- och ämnesdidaktik, skolutveckling och elevinflytande. Vidare har hon gedigen kompetens mot VFU, och arbetar inom Övningskoleprojektet med frågor rörande kompetensväxling och professionsseminarier. I de samhällskunskapskurser som ingår i ämneslärarprogrammet är hon ansvarig för och undervisar i de moment som är ämnesdidaktiska.

För att studenterna ska få undervisning av nu verksamma samhällskunskapslärare i gymnasieskolan undervisar också sedan ett år tillbaka en gymnasielärare (Carina Lundin) i de båda ämnesdidaktiska momenten i kurserna. Det handlar om en lärare som examinerades år 2000. Hon har en lärarlegitimation som ger henne behörighet för att undervisa på gymnasial nivå i ämnena svenska, samhällskunskap, hållbar utveckling och filosofi. Hon är också behörig på sfi-nivå i svenska som andraspråk. Hon är förstelärare i svenska, ämnesansvarig för svenska och skolambassadör för EU, vilket innebär att hon fått en designad utbildning på EU-nivå och bjuds in till fortlöpande nätverksträffar för att hålla sig a jour i vad som händer. Hon sitter med i styrelsen på nationell nivå i Föreningen för lärare i samhällskunskap (FLS). Denna förening är aktiv i samhällsdebatten, och arrangerar också årligen en fortbildningsdag för lärare i samhällskunskap. Hon har undervisat på gymnasial nivå och på flertalet program i drygt 19 år och är också samordnare för naturvetenskapligt program sedan tio år tillbaka. Hon har även vikarierat som rektor för Hantverksprogrammet samt särskild kommunövergripande aspergergrupp samt haft ansvar för implementering av gymnasiereformen 2011 vid

Sundsvalls gymnasium. Hon har sedan 2017 haft en del timmar på lärarutbildningen i samhällskunskap och då undervisat om framför allt styrdokument och om betyg och bedömning. Hon har genom åren drivit en rad utvecklingsprojekt inom gymnasieskolan. Bland annat har hon drivit internationellt projekt inom Erasmus med åtta andra länder (hållbarhet), deltagit med elever i Euroscola, och i Ungdomens riksdag och demokratiprojekt på kommunal nivå. Hon har också deltagit i flera projekt med Raoul Wallenbergstiftelsen för att öka ungdomars medvetenhet och medmänsklighet samt förmåga att reagera och agera för en bättre värld. Således har hon en bred professionell kompetens och praktisk erfarenhet som gör att hon kan ge ovärderliga bidrag till kurserna i samhällskunskap inom ramen för ämneslärarutbildningen.

Tre statsvetare från SHV undervisar som redan nämnts i samhällskunskap under innevarande termin (ht 2018). Den förste av dessa (Pär Olausson) är lektor i statsvetenskap. Han har dessutom en ämneslärarutbildning i samhällskunskap och historia, och arbetade också som gymnasieåren mellan åren 1996 och 2002. Den andra (Sofie Blombäck) är också lektor i statsvetenskap. Hon har tidigare undervisat inom lärarutbildningen vid Göteborgs universitet. Den tredje (John Högström) är lektor och docent i statsvetenskap. Han har blivit sakkunnigbedömd som lektor i samhällskunskap. Det forskningsfält han verkar inom (jämförande politik) relaterar till hans undervisningsinnehåll i ämneslärarprogrammets samhällskunskapskurser.

Sammantaget är den samlade kompetensen adekvat och väl sammansatt i förhållande till utbildningens krav. Här finns såväl ämnesteoretisk som ämnesdidaktisk kompetens, och dessutom gymnasieanknuten professionskompetens. Det finns också en god beredskap för att möta en eventuell personalomsättning: ett samarbete med en annan avdelning (SHV) vid lärosätet är etablerat, liksom samarbete med gymnasieskolor i regionen. Vi är också medvetna om behovet av en långsiktig strategi för personalrekrytering, och bearbetar avdelningsledningen kontinuerligt i frågan. Strategin inrymmer rekrytering av såväl ämnesteoretisk som ämnesdidaktisk kompetens. Närmast handlar det om att rekrytera en disputerad lärare vars huvudsakliga kompetens ligger inom det samhällsekonomiska fältet och en disputerad ämnesdidaktiker. I de sammanhangen kommer vi eventuellt att locka med rejält med forskningstid i tjänsterna.

För vidare diskussion om hur programmet säkerställer och följer upp kompetensbehov på lång och kort sikt, se del 1.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Se självvärderingens del 1 för en beskrivning av den samlade utbildningsmiljön vid lärosätet. Specifikt för utbildningen i samhällskunskap är att studenterna möter samhällskunskapen i form av ett sammanhållet ämne, där innehåll som kan kopplas till flera olika akademiska discipliner (sociologi, statsvetenskap, nationalekonomi, kulturgeografi) är integrerade i en helhet. Specifik är också den institutionella närheten till pedagogikämnet och dess pedagogiska och didaktiska kompetens. Ämnet befinner sig också i en levande akademisk miljö, vilket kan exemplifieras med den gemensamma seminarieserie som är gemensam med avdelningarna för humaniora och samhällsvetenskap. I samhällskunskap finns också ett nära samarbete med gymnasieskolor i regionen, som kan användas för fältstudier och för empiriinsamling i samband med studenternas självständiga arbeten. I och med att ämnet är placerat vid Avdelningen för utbildningsvetenskap kan undervisningen bedrivas i nybyggda och ändamålsenliga lokaler som tillkommit i samband med lärarutbildningens flytt från Härnösand till Sundsvall.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

De kurser som ges i samhällskunskap inom ramen för ämnesläraryrket vid Mittuniversitetet har utformats för att säkerställa att studenterna ges möjlighet att utveckla kunskaper som innehåller såväl bredd som djup. Detta är en utmaning, med tanke på samhällskunskapens historiska karaktär som blockämne, med ämnesstoff från sociologi, statsvetenskap, nationalekonomi och kulturgeografi. Risken för stoffträngsel är dessutom påtaglig. Vår strävan har varit att ge studenterna de kunskaper som krävs för att de dels ska kunna undervisa med utgångspunkt i de gällande styrdokumenterna i samhällskunskap och dels ska ha en beredskap för att förändringar av det föreskrivna innehållet kan komma att ske. Bredden i de grundläggande kunskaperna har balanserats mot dels behovet av fördjupning, dels också mot behovet av ämnesdidaktiska och forskningsmetodologiska inslag i kurserna.

Ett sätt att svara upp mot målen om såväl bredd som väsentligt fördjupade kunskaper har varit att samhällskunskapen etablerats som eget ämne på Mittuniversitetet. Detta har möjliggjort för oss att skapa kursplaner anpassade till såväl de kunskaper och färdigheter lärarstudenten förväntas ha i förhållande till kommande yrkesverksamhet som ämnesinnehålllig progression/fördjupning. Kurserna i samhällskunskap ges på grundläggande och avancerad nivå (tidigare beteckning A-D) och innefattar därmed såväl bredd ("Samhällskunskap 1-30 hp" och "Samhällskunskap 31-60 hp") samt fördjupning ("Samhällskunskap 61-90 hp") och väsentlig fördjupning ("Samhällskunskap 91-120 hp").

Under ämnesstudierna i samhällskunskap under utbildningens två första terminer grundläggs studenternas kunskaper inom huvudområdet samhällskunskap. Kursen "Samhällskunskap 1-30 hp", som studenterna läser under den första terminen, syftar bland annat till att "ge grundläggande kunskaper [och didaktiska verktyg] för undervisning i samhällskunskap genom att anlägga en bred samhällsvetenskaplig ansats och olika perspektiv på människan som kultur- och samhällsvarelse." Förutom ett ämnesdidaktiskt moment på 7,5 hp (se redovisningen av mål 4; se också moment 2 i kursplanen) innehåller kursen tre moment om vardera 7,5 hp:

- Det första av dessa moment (moment 1 i kursplanen) innehåller vetenskaps- och samhällsteori på grundläggande nivå. Här ingår också en grundläggande orientering om sociala skillnadsdimensioner som klass, genus och etnicitet. Den innehållsliga tyngdpunkten kan sägas vara hämtad från sociologin.
- Moment två i kursplanen är den ovan refererade ämnesdidaktiska kursen.

- Moment 3 i kursplanen utgör det andra ämnesteorietiska momentet och handlar om politik, makt och demokrati. Här får studenterna utveckla grundläggande kunskaper om demokrati som samhällsform, om svensk politik och förvaltning och om olika politiska system. Den innehållsliga tyngdpunkten kan sägas vara hämtad från statsvetenskapen.
- Moment fyra i kursplanen utgör det tredje ämnesteorietiska momentet och handlar om olika perspektiv på välfärd. Här får studenterna utveckla grundläggande kunskaper om ekonomisk teori, ekonomisk politik och välfärdspolitik. Den innehållsliga tyngdpunkten kan sägas vara hämtad från nationalekonomin.

Examinationsformerna varierar såväl inom som mellan dessa tre moment. I samtliga moment ingår seminarier och mindre skriftliga uppgifter. Under innevarande termin (höstterminen 2018) examineras och betygsätts de tre momenten i sina respektive helheter genom en skriftlig salstentamen (det första momentet) och två hemtentamina (det andra respektive det tredje av de beskrivna momenten). Examinationsformerna är i samtliga fall anpassade efter de aktuella lärandemålen i de olika momenten och har som gemensamt syfte att säkerställa att studenterna inhämtar grundläggande kunskaper för sin kommande yrkesutövning.

Under den andra terminen läser studenterna kursen "Samhällskunskap 31-60 hp". Även denna kurs innehåller ett moment på 7,5 hp som kan sägas vara ämnesdidaktiskt, och som därför inte ska behandlas här (se i stället redovisningen av mål 4). I den aktuella kursplanen formuleras syftet med kursen bland annat som att "ge fördjupade kunskaper och didaktiska verktyg för undervisning i samhällskunskap med avseende på hur det internationella samfundet fungerar och internationella processer gestaltar sig, dels hur socialisation och identitetskapande processer sker i skola och samhälle." Kursen innehåller två moment där den grundläggande kunskapsbredden som utvecklats under den första terminen förstärks och till viss del även fördjupas. I dessa moment behandlas frågor om globalisering och internationella relationer (15 hp) respektive olika aspekter av socialisation och identitetsformering (7,5 hp). Med andra ord sker här en tematisk och i viss mån även disciplinär breddning (i momentet om globalisering och internationella relationer studeras innehållet ur bland annat ett kulturgeografiskt perspektiv) i förhållande till kursinnehållet i "Samhällskunskap 1-30 hp", samtidigt som innehållet också innebär en fördjupning av de kunskaper inom sociologi, statsvetenskap och nationalekonomi som grundlagts tidigare.

Även under den andra terminen varierar examinationsformerna. I det moment som handlar om globalisering och internationella relationer ingår såväl reflektions-PM om viss litteratur, två litteraturseminarier och en skriftlig individuell hemtentamen. Detta tillsammans med övningsuppgifter där studenterna tränas i metoder för betyg och bedömning, muntlig framställan och didaktiska överväganden för undervisning). Det moment som behandlar socialisation och identitetsformering kommer att genomföras för första gången under vårterminen 2019 (det har tidigare motsvarats av en B-uppsats, som numera är borttagen), så här är examinationsformerna ännu inte planerade i detalj.

De moment som ingår i kurserna har, med tanke på att samhällskunskapen är ett blockämne i skolan, skapats med tvärvetenskapliga ambitioner. De tvärvetenskapliga inslagen går att återfinna i samtliga kursplaner men är tydligast framskrivna i "Samhällskunskap 61-90 hp" och "Samhällskunskap 91-120 hp". I "Samhällskunskap 1-30 hp" har ambitionen varit att ge en bred introduktion till samhällskunskapen, innefattande moment med tyngdpunkt förlag på ämnesdidaktik, statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi. I "Samhällskunskap 31-60 hp" fokuserar dess första moment perspektiv på globalisering och internationella relation utifrån sociologiska, statsvetenskapliga och kulturgeografiska perspektiv. Därpå följer en ämnesteorietisk kurs med sociologisk prägel varpå kursen avslutas med ett ämnesdidaktiskt moment. I "Samhällskunskap 61-90 hp" och "Samhällskunskap 91-120 hp" är samtliga läskurser tvärvetenskapliga tillsammans med generell samhällsvetenskaplig metod och metodologi. Möjligheten till tvärvetenskaplig bearbetning återfinns i dessa kurser även i de två uppsatsmomenten om 15 hp vardera. Den senare på avancerad nivå.

I skrivande stund har endast de två samhällskunskapskurser som behandlas ovan – ”Samhällskunskap 1-30 hp” och ”Samhällskunskap 31-60 hp” – genomförts inom ramen för ämneslärarprogrammet vid Mittuniversitetet. Kursplanerna för ytterligare två kurser är emellertid framtagna tillsammans med kursplaner i utbildningsvetenskaplig kärna för ämneslärare och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) I till III. VFU I genomförs länkad till pedagogik, VFU II och VFU III genomförs länkad till studentens val av andra och förstaämne, vilket i båda fallen kan vara samhällskunskap. Den första av de två återstående samhällskunskapskurserna – ”Samhällskunskap 61-90 hp” – kommer att ges inom ramen för programmet under höstterminen 2019. Den är på grundläggande nivå. Den sista kursen – ”Samhällskunskap 91-120 hp” – kommer att ges första gången under vårterminen 2021. Den är på avancerad nivå. Under dessa båda kurser ska studenternas kunskaper väsentligt fördjupas inom två områden:

- Under ”Samhällskunskap 61-90 hp” läser studenterna ett moment på 7,5 hp som syftar till att ge fördjupade kunskaper om demokrati och medborgarskap och didaktiska verktyg för undervisning om dessa innehåll. Därtill läser studenterna en metodkurs om 7,5 hp och genomför en uppsats på grundläggande nivå om 15 hp.
- Under ”Samhällskunskap 91-120 hp” läser studenterna ett moment på 7,5 hp där de ska utveckla och visa fördjupade kunskaper om makt och som fenomen i olika institutionella sammanhang länkade till demokrati och utbildning. Därtill läser studenterna en metodkurs om 7,5 hp och genomför en uppsats på avancerad nivå om 15 hp.

Sammantaget uppvisar kursinnehållet i samhällskunskap såväl bredd som djup. Studenterna läser samhällskunskap som ett sammanhållet ämne, men får ändå den disciplinära bredd i utbildningen som krävs för undervisning i samhällskunskap i gymnasieskolan.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

I den allra första kursen i samhällskunskap – ”Samhällskunskap 1-30 hp” – läser studenterna om vetenskapsteori på grundläggande nivå i det allra första momentet.

De fördjupade kunskaperna om vetenskapsteori och olika typer av forskningsmetoder är tänkta att utvecklas i de kurser som ligger på det som förr kallades C- och D-nivåerna (den senare nu på avancerad nivå). Kurserna går under benämningen ”Samhällskunskap 61-90 hp” respektive ”Samhällskunskap 91-120 hp”.

De har ännu inte givits inom ramen för ämneslärarprogrammet. I vardera kursen ska studenterna läsa ett moment på 7,5 hp om vetenskapliga metoder respektive forskningsmetodologi. Dessa moment är kopplade till de självständiga arbeten på 15 hp som skrivs på båda nivåerna. Dessa två självständiga arbeten, som får ytterligare behandling i resonemanget om hur mål 3 uppfylls, är också viktiga för uppfyllelsen av mål 2. Kopplingen mellan metod- och uppsatsmomenten är avsedd att säkerställa att studenterna erhåller de fördjupade kunskaper om forskningsmetodik och vetenskapsteori som krävs för en ämneslärarexamen.

De båda metodmomenten är tänkta att skilja sig åt med avseende på syften och innehåll. De vetenskapsteoretiska och filosofiska aspekterna på forskning ska komma in på framför allt den avancerade nivån ("Samhällskunskap 91-120 hp"). Det moment om vetenskapliga metoder som kommer att ligga i den avslutande kursen på grundnivå ("Samhällskunskap 61-90 hp") ska präglas av ett innehåll som är av mer praktisk karaktär. Detta innebär att förutsättningar skapas för en progression i svårighetsgraden i kursernas innehåll, vilket i sin tur torde möjliggöra att studenternas kunskapsprocess blir kumulativ.

I och med att "Samhällskunskap 61-90 hp" och "Samhällskunskap 91-120 hp" inte kommer att ges förrän höstterminen 2019 respektive vårterminen 2021 och följaktligen inte är detaljplanerade ännu går det inte att här ange hur de båda momenten om forskningsmetodologi kommer att examineras. Med tanke på att de båda momenten ligger på en relativt hög nivå är vår avsikt att examinationsformerna skall väljas med tanke på att studenterna ska kunna visa sina fördjupade kunskaper genom att problematisera innehållet.

Den del av examensmålet som särskilt behandlar relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen uppfylls till en del i UVK 1. Den behandlas även i de tre VFU-kurserna med en tydlig progression i särskilt i ett av lärandemålen, vilket illustreras i tabellen nedan.

VFU 1	VFU 2	VFU 3
- beskriva sin egen undervisning och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier	- beskriva och reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktiska forskning och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier	- reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktisk forskning och motivera de didaktiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, undervisningsmaterialets beskaffenhet, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier

När studenterna gör sin VFU måste de med andra ord koppla ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk forskning till de medvetna pedagogiska och didaktiska val de gör. Här finns också ett progressionstänk mellan den högskoleförlagda och den verksamhetsförlagda utbildningen.

För att öka studenternas medvetenhet om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet används Handals & Lauvås s.k. praxistriangel i den verksamhetsförlagda utbildningen. Den fungerar som ett verktyg för att hjälpa studenterna att utveckla sin egen reflektionsförmåga om handling, teori och värdering. Modellen går igenom innan studenten går ut på VFU av VFU-kursansvarig lärare. VFU-handledarna har i sin tur mött praxistriangeln under de handledarutbildningar som samtliga handledare genomgår. Praxistriangeln utgör ett stöd under de handledningssamtal som genomförs under VFU, där också VFU-kontaktperson från utbildningen deltar vid ett av samtalen. Lärandemålet examineras genom att studentens reflektionsförmåga bedöms, dels i VFU -handledarens omdömesmatris, dels i den VFU -portfolio som studenten sammanställer över samtliga VFU -perioder och som examineras av kursansvarig lärare inom utbildningen.

Sammanfattningsvis är utformningen av kurserna i samhällskunskap tänkta att bidra till att studenterna kan uppvisa en god uppfyllelse av det aktuella examensmålet. För en samlad bild av måluppfyllelsen måste emellertid även innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan tas i beaktande, varför vi även här hänvisar till självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Ämnesstudierna i samhällskunskap är avsedda att bidra till att studenterna utvecklar en fördjupad förmåga att "kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik". Detta ska främst ske genom de båda självständiga arbeten som är förlagda till kurserna "Samhällskunskap 61-90 hp" respektive "Samhällskunskap 91-120 hp". Det ska också ske genom att studenterna fortlöpande under utbildningen tränas i att reflektera om forskning som finns presenterad i artiklar och avhandlingar samt att i de flesta av de moment som ingår i samhällskunskapens kurser skall det ämnesteoretiska innehållet problematiseras, bearbetas och prövas i förhållande till ämnesdidaktiska redskap och arbetsätt för att förmedla innehållet till elever i kommande yrkesutövning. Genom att detta görs återkommande genom de fyra baskurserna (A-D), och att dessa läses i progression, utvecklas även en fördjupad ämnesdidaktisk kunskap och färdighet.

Som redan har nämnts ska studenterna skriva två självständiga arbeten i samhällskunskap under sin utbildning. Dessa är på vardera 15 hp, och i kursplanerna för "Samhällskunskap 61-90 hp" och "Samhällskunskap 91-120 hp" finns syftesformuleringar om att arbetena ska skrivas "inom området samhällskunskap och samhällskunskapens ämnesdidaktik" (kursivering tillagd). Bakom denna formulering finns en uttrycklig ambition om att studenterna ska tillägna sig en förmåga till självständiga och kritiska bedömningar samt till att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå, och om att denna kunskap dessutom ska vara relevant i förhållande till studenternas blivande profession. Att uppsatserna ska skrivas med en ämnesdidaktisk inriktning ses hos oss som en självklarhet utifrån samhällskunskapens identitet som en akademisk disciplin med starka historiska kopplingar till lärarutbildningarna vid Mittuniversitetet.

En utförlig studieguide har utarbetats som ett stöd för studenternas uppsatsskrivande. Den är avsedd att användas i båda uppsatskurserna.

Även progressionen mellan de båda uppsatserna är tänkt att bidra till uppfyllelsen av det aktuella målet. Den uppsats som ska skrivas i kursen "Samhällskunskap 61-90 hp" skrivs i formell mening på grundläggande nivå. Bland lärandemålen för uppsatsmomentet återfinns formuleringar som på olika sätt handlar om vetenskaplighet, men också om att studenterna ska visa förmåga att kommunicera sin kunskap i dialog med olika grupper. När studenterna sedan kommer till nästa självständiga arbete ska de skriva detta på avancerad nivå inom ramen för kursen "Samhällskunskap 91-120 hp" och de ska då kunna visa fördjupad förmåga i relation till det här aktuella målet.

Det här aktuella målet kan, som vi ser det, inte förstås isolerat från de kunskaper om forskningsmetodik och vetenskapsteori som krävs i mål 2. För att uppnå den fördjupade förmåga att samla in, sammanställa och kritiskt värdera olika typer av information som det här är fråga om krävs också fördjupade kunskaper som gör det möjligt att förhålla sig till olika ontologiska, epistemologiska och metodologiska ståndpunkter. Även de båda moment om forskningsmetodik respektive metodologi som ligger kopplade till de båda uppsatsmomenten bidrar med andra ord till uppfyllelsen av mål 3.

Sammanfattningsvis ger kurserna i samhällskunskap studenterna goda möjligheter att uppnå det aktuella examensmålet. Den ämnesdidaktiska inriktningen av uppsatsmomenten tillsammans med kopplingarna till de forskningsmetodiska momenten säkerställer dels anknytningen till lärarprofessionen och dels systematiken bakom måluppfyllelsen. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

I de fyra kurser i samhällskunskap som ingår i ämneslärarprogrammet vid Mittuniversitetet finns ämnesdidaktiken med som en självklar dimension av det kunskapsinnehåll som förmedlas i de olika momenten. "Samhällskunskap 1-30 hp" och "Samhällskunskap 31-60 hp" har båda som syfte att bland annat "ge [...] kunskaper och didaktiska verktyg för undervisning i samhällskunskap". I "Samhällskunskap 61-90 hp" formuleras en del av syftet som att kursen ska "ge fördjupade kunskaper inom demokrati och medborgarskap och didaktiska verktyg för undervisning om detta". I syftet till "Samhällskunskap 91-120 hp" används i och för sig inte begreppet "didaktiska verktyg", men här liksom i den tidigare kursen finns en tydlig markering av att det självständiga arbete på 15 hp som hör till kursen ska skrivas med en ämnesdidaktisk inriktning. De ämnesdidaktiskt präglade syftena i kurserna sätter praktiska avtryck på två olika sätt: de ämnesteoretiskt präglade momenten i kurserna innehåller didaktiska inslag, och det finns dessutom två ämnesdidaktiska

moment om vardera 7,5 hp. Dessa ämnesdidaktiska moment är förlagda till "Samhällskunskap 1-30 hp" (momentet "Vad innebär skolämnet samhällskunskap") respektive "Samhällskunskap 31-60 hp" (momentet "Planera, genomföra, bedöma").

De "didaktiska inslag" i de ämnesteorietiska momenten som nämns ovan kan exemplifieras med att de moment som heter "Politik, makt och demokrati" och "Perspektiv på välfärd" i "Samhällskunskap 1-30 hp" båda innehåller lärandemål som ställer krav på att studenterna kan visa förmåga att identifiera behov av kunskaper för undervisning och förmåga att planera och genomföra undervisning. I kursplanen för samma kurs framgår det också att det finns ämnesdidaktisk litteratur som är gemensam för alla fyra momenten i kursen. I det moment som heter "Globalisering och internationella relationer" i kursen "Samhällskunskap 31-60 hp" finns ett lärandemål som kräver att studenterna ska kunna tillämpa sina kunskaper för undervisning i samhällskunskap. Detta mål examineras genom att studenterna ska förbereda och genomföra en föreläsning med gymnasieelever som tänkt målgrupp. Exempelen kan göras flera, men de som givits här borde räcka som illustration av att de didaktiska inslagen är integrerade i de ämnesteorietiska momenten i de båda samhällskunskapskurser som hittills genomförts inom ramen för ämneslärarutbildningen. För de båda kurser som hittills inte givits – "Samhällskunskap 61-90 hp" och "Samhällskunskap 91-120 hp" – ger formuleringarna av kursplanernas syften och lärandemål vid handen att även dessa kurser skall utformas enligt samma mönster.

De två moment på vardera 7,5 hp som är utformade för att förmedla ett ämnesdidaktiskt innehåll och bidra till utvecklandet av studenternas förmåga att tillämpa ämnesdidaktiska kunskaper heter "Vad innebär skolämnet samhällskunskap" och "Planera, genomföra och bedöma". I det första av dessa två moment, som studenterna läser som moment under sin första termin i programmet, handlar enkelt uttryckt om samhällskunskapsämnets identitet. Lärandemålen för momentet handlar om att studenterna ska kunna visa kunskap om samhällskunskapsämnets innehåll, uppkomst och utveckling, om att kunna uttolka styrdokumentens formuleringar om ämnets identitet och om att visa kunskaper om perspektiv på ämnet och dess identitet som ges i ämnesdidaktisk forskning. Under momentet får studenterna studera såväl hur samhällskunskap kan utformas som kurser på akademisk nivå (inom till exempel lärarutbildningarna vid olika lärosäten) som hur ämnet utvecklats som ämne i grund- och gymnasieskolan. De får också ta del av såväl nordisk och nationell som lokal ämnesdidaktisk forskning som ger perspektiv på ämnets identitet. Genom studierna i detta moment får studenterna möjlighet att sätta in de kunskaper som utvecklas i de andra momenten i en slags förståelseram som utgörs av kunskaperna om själva det ämne i vilket de skall komma att undervisa efter sin utbildning. Undervisningen i momentet bedrivs till stor del i form av seminarier och workshops. Lärandemålen examineras genom seminarier och en individuell skrivuppgift.

Det andra ämnesdidaktiska momentet infaller under den andra terminen i programmet. Det är benämnt "Planera, genomföra och bedöma", och handlar som namnet antyder om planering, genomförande och bedömning av undervisning i samhällskunskap. Lärandemålen i kursen ställer krav på studenternas kunskaper om dessa praktiker, men också på att de kan konkretisera styrdokumentens formuleringar för undervisning, och på att de kan visa kunskap om och förmåga att konstruera verktyg för bedömning i samhällskunskap. I detta moment fördjupas studenternas kunskaper om olika ämnesdidaktiska perspektiv på samhällskunskapsämnet. De ges också möjligheter att träna praktiskt på att planera arbetsområden i ämnet med utgångspunkt i det centrala innehåll som anges i gymnasieskolans kursplaner. Lärandemålen examineras först genom litteraturseminarier och muntliga redovisningar. I en avslutande individuell skriftlig hemtentamen får studenterna därefter diskutera de pedagogiska planeringar som de själva gjort med utgångspunkt i begrepp hämtade från den ämnesdidaktiska litteraturen.

Studenternas uppfyllelse av lärandemålen i de ämnesdidaktiska momenten har generellt sett varit god.

Studenternas ämnesdidaktiska förmåga kommer även att övas och examineras inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen. Inom ämneslärarutbildningen har den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) delats upp i tre kurser. Den första kursen (PE166G, 7,5 hp) sker i samband med UVK I och har pedagogik som disciplinämne. Kursen fokuserar att den studerande påbörjar utvecklandet av en professionell yrkesroll där ämnesdidaktisk och pedagogisk skicklighet, förmåga till självreflektion, kommunikations- och

samarbetsförmåga och en förtrogenhet med skolans villkor utgör centrala aspekter. VFU II (SH022G, 7,5 hp) kommer att ges för första gången under vårterminen 2019. Kursen länkar till valt andraämne i ämneslärarutbildningen. För de studenter som har samhällskunskap som andraämne syftar kursen till att hos de studerande utveckla en djupare professionell förståelse av skolans verksamhet och innehållet i lärares ledarskap samt utveckla de kunskaper, färdigheter, förmågor och förhållningssätt som är centrala för utövandet av detta. Särskilt fokus läggs i denna kurs på utvecklandet av samhällsvetenskaplig ämnesdidaktisk, pedagogisk och yrkesetisk kompetens. Kursen är förlagd i verksamheter/skolformer som är relevanta för den specifika utbildningen.

VFU III har heller inte getts ännu. Den första gruppen studenter kommer genomföra kursen under vårterminen 2020, men kursplanen finns utarbetad i preliminär form. Kursen (15 hp) ligger, till skillnad från VFU I och II, på avancerad nivå. Den syftar till att ge de studerande möjlighet att ytterligare fördjupa sin förståelse av skolans verksamhet och innehållet i lärares ledarskap samt att vidareutveckla de färdigheter, förmågor och förhållningssätt som är centrala för ett självständigt och professionellt utövande av läraryrket. Kursen har ett ämnesdidaktiskt fokus vilket innebär att betoningen ligger på att fördjupa förmågan att inom ämnet samhällskunskap utveckla, planera och genomföra undervisning och pedagogisk verksamhet. Vidare handlar det om att fördjupa förmågan att analysera och bedöma elevers lärande i ämne samt att fördjupa förståelsen av relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för lärares yrkesutövning. Kursen är förlagd till verksamheter och skolformer som är relevanta för den specifika inriktning av ämneslärarutbildningen som studenterna valt.

För exempel på lärandemål som kräver att studenternas ämnesdidaktiska förmåga övas och examineras inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen hänvisas här till de VFU-relaterade resonemang som förs i presentationen av hur examensmål 2 och 5 uppfylls.

Förutom de ämnesdidaktiska inslag och moment som har behandlats här torde också de självständiga arbeten som är tänkta att bidra till uppfyllelsen av det tredje utvalda examensmålet bidra till den förmåga att tillämpa ämnesdidaktiska kunskaper som diskuteras här.

Sammantaget ger kurserna i samhällskunskap studenterna en god förmåga i att tillgodogöra sig och tillämpa ämnesdidaktiska kunskaper. Det som möjliggjort de omfattande ämnesdidaktiska inslagen i kurserna är framför allt att samhällskunskap är ett självständigt ämne vid Mittuniversitetet med en egen kollegial samsättning. Detta medför att samhällskunskapen relativt konfliktfritt har kunnat utvecklas för att tillmötesgå de krav som ställs på ett lärarutbildningsämne. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

I självvärderingens del 1 redovisas hur detta mål uppfylls under UVK. Att utvecklandet av den förmåga som efterfrågas i målet även till en del utvecklas i ämneskurserna i samhällskunskap torde framgå av redogörelsen för mål 4. Här redovisas därför hur examensmålet uppfylls under de examinerande inslag i VFU-kurserna som är riktade mot ämnesdidaktik.

Under VFU-kurserna får studenterna möjlighet att utveckla och visa förmåga att utveckla, planera och genomföra undervisning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling. De får också utveckla och visa sin förmåga att reflektera över såväl den egna undervisningen som om utvärderings- och utvecklingsarbete i skolan. Progressionen i de två följande lärandemålen under VFU-kurserna synliggör detta.

VFU 1	VFU 2	VFU 3
<ul style="list-style-type: none">- planera och genomföra viss undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument och relevanta kunskaper i ämnet och i pedagogiska och ämnesteoretiska teorier- beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, koppla dem till den egna professionsutvecklingen och på så sätt visa förmåga till reflektion kring det egna lärandet och yrkesutvecklingen	<ul style="list-style-type: none">- under handledning utveckla, planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoretiska och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling- beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, relatera dem till de teoretiska kunskaper som erhållits i ämnesstudierna och inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och på så sätt visa förmåga till integrering av teori och praktik samt självreflektion kring det egna lärandet och yrkesutövningen	<ul style="list-style-type: none">- med självständighet utveckla, planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoretiska kunskaper och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling- med utgångspunkt från den verksamhetsförlagda utbildningen och kunskaper som erhållits i ämnesstudier och studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan reflektera över den egna lärarinsatsen likväl som utvärderings- och utvecklingsarbete allmänt inom pedagogisk verksamhet

VFU-kurs 2 och 3 infärgas av respektive ämne, för vår del alltså undervisningsämnet samhällskunskap. I dessa kurser planerar, genomför och utvärderar studenterna, mot bakgrund av ämnesdidaktiska teorier som de tillägnat sig i ämneskurserna, undervisningsaktiviteter inom samhällskunskapsämnet på sin VFU-plats. Studenten ska utifrån läroplanen och kursplanen för gymnasieskolans mål arbeta utifrån didaktiska frågeställningar i syfte att hjälpa eleverna att nå dessa mål. Aktiviteterna planeras och genomförs med VFU-handledarnas stöd med större självständighet hos studenten som mål.Handledningssamtalen stöttar studentens didaktiska medvetenhet och reflektionsförmåga. I kursen uppmanas studenten också att undersöka hur lärare arbetar med dokumentation av de läraktiviteter som genomförs och de individuella utvecklingsplaner som upprättas för varje elevs lärande och utveckling. Även detta skrivs ned och visas/redovisas i grupp vid VFU-uppföljningen. Uppgiften examineras i form av en VFU-rapport där studenten redogör för planering och genomförande samt utvärderar, reflekterar över och diskuterar aktiviteterna. Förutom den skriftliga rapporten presenteras rapporten muntligt inför övriga studenter och lärare i kursen.

Sammanfattningsvis svarar kurserna i samhällskunskap väl upp mot det aktuella målet. Till detta bidrar särskilt den verksamhetsförlagda utvecklingen, men också den grund som läggs genom de ämnesdidaktiska inslagen i ämneskurserna. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling (självvärdering del 1). Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Detta mål behandlas såväl inom UVK-kurserna som i de ämne-teoretiska och ämnesdidaktiska momenten. Se med andra ord även del 1.

I t ex momentet "Globalisering och internationella relationer" (15 hp) i kursen "Samhällskunskap 31-60 hp" utgör mänskliga rättigheter och hållbar utveckling ett tema som fylligt analyseras utifrån flerdisciplinära utgångspunkter (statsvetenskap, sociologi och kulturgeografi). De mänskliga rättigheterna återfinns även som tema i kursen "Demokrati och medborgarskap" ("Samhällskunskap 61-90 hp"). I båda dessa moment återfinns även didaktiska inslag i litteratur och i undervisning så att det ämne-teoretiska innehållet blir bearbetat och reflekterat satt i relation till kommande yrkesutövning som lärare.

Eftersom kurserna i samhällskunskap på Mittuniversitetet är akademiska kurser lästa i progression (1-120), varav de sista 30 hp på avancerad nivå, återkommer vetenskapliga förhållningssätt löpande under utbildningen. Med kursen Samhällskunskap 61-90 samt Samhällskunskap 91-120 fördjupas de inledande ämne-teoretiska studierna. Att samhällskunskap utgår från relevanta samhälleliga aspekter på mänskliga rättigheter och hållbar utveckling behövs inte särskilt motiveras. De etiska aspekterna av att arbeta med hållbarhet och mänskliga rättigheter i utbildningen beaktas såväl i våra VFU-kurser som i de kurser och moment som behandlar ämnets teoretiska kärna. Detta särskilt i på 61-90-poängsnivån och på avancerad nivå. Exempel på detta är momentet "Demokrati och medborgarskap" i "Samhällskunskap 61-90 hp" och momentet "Maktens olika ansikten" i kursen "Samhällskunskap 91-120 hp". De etiska bedömningarna i vetenskapligt arbete återfinns också väl representerade i momenten "Vetenskapliga metoder" ("Samhällskunskap 61-90 hp") och "Vetenskaplig metodologi" ("Samhällskunskap 91-120 hp").

Sammanfattningsvis bidrar kursinnehållet i samhällskunskap till uppfyllelsen av det aktuella målet.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

I generell mening behandlas jämställdhetsperspektivet i del 1. Här behandlas jämställdhetsfrågorna som ett undervisningsinnehåll.

Det jämställdhetsperspektiv som uttrycks i examensordningen är i samhällsvetenskaplig mening att betrakta som en problematisering av en specifik aspekt av social skiktning. I ämnet samhällskunskap är frågor om social skiktning centrala i det undervisningsinnehåll som förekommer i såväl de moment som har ett ämnesteoritiskt fokus som i de specifikt ämnesdidaktiska momenten. Det innebär i sin tur att jämställdhetsaspekten kan sägas vara ständigt närvarande i undervisningen. Det går att peka på innehållet och läraaktiviteterna i flera av de olika momenten för att exemplifiera detta:

- I det allra första kursmomentet som studenterna läser – "Att förstå och förklara samhället, 7,5 hp" i kursen "Samhällskunskap 1-30 hp" – ingår som ett av lärandemålen att studenterna ska "visa förmåga att förstå och diskutera samhällsfenomen ur klass-, genus- och etnicitetsperspektiv". Under momentet får de föreläsningar om olika typer av social skiktning. De läser även en bok – "Ett delat samhälle", redigerad av Edling och Liljeros – som behandlar detta innehåll. Det nämnda lärandemålet examineras genom ett seminarium.
- I det moment som inleder den andra terminens studier – "Globalisering och internationella relationer, 15 hp" i kursen "Samhällskunskap 31-60 hp" – är jämställdhetsperspektivet representerat genom att lärandemålen bland annat innehåller att studenterna ska visa kunskap om globaliseringens sociala dimensioner. Momentet innehåller därmed föreläsningar och uppgifter (som genomförs både enskilt och i grupp) som tar upp vad globaliseringen innebär för olika former av social skiktning. Studenterna läser även valda delar av en bok – "Global sociology" av Cohen och Kennedy – där dessa teman behandlas.
- Det andra momentet i kursen "Samhällskunskap 31-60 hp" – "Socialisation, 7,5 hp" – är det tänkt att olika aspekter på identitet och socialisation ska behandlas. Detta moment är nytt för kursen. Tidigare skrev studenterna motsvarande en B-uppsats, men vi har funnit det mer angeläget att i stället fördjupa de sociologiska perspektiv som introducerats under den första terminen. Momentet kommer att ges för första gången under vårterminen 2019. Inom ramen för detta moment kommer genusdimensionen att vara lika självklar som andra sociala skillnadsdimensioner.
- Frågor om genus och jämställdhet är också självklara i de båda specifikt ämnesdidaktiska momenten, speciellt i det moment som studenterna läser under sin första kurstermin ("Vad innebär skolämnet samhällskunskap, 7,5 hp"). Det momentet fokuserar på samhällskunskapsämnet identitet i grund- och gymnasieskolan. Studenterna studerar bland annat innehållet i de aktuella styrdokumenterna (läro- och kursplaner), och uppmärksammas därmed på jämställdhetsaspektens centralitet i den manifesta ideologi som kommer till uttryck i styrdokumenterna.

Sammanfattningsvis är examensmålet väl tillgodosett i kurserna i samhällskunskap, i och med att kurserna har frågor om genus som ett av de centrala perspektiven på innehållet. För vidare diskussion om jämställdhetsperspektivet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Den allmänna praxis som följs vid utvärdering och uppföljning redogörs för i del 1 av självvärderingen. Specifikt för undervisningen är dessutom att samtal om undervisningens innehåll och upplägg förs kontinuerligt under kurserna och i slutet av varje moment. De undervisande lärarna i samhällskunskap samlas också för regelbundet återkommande planeringskonferenser (1-2 per år) för att under ett par dagar ostört diskutera kursernas innehåll och upplägg. Detta görs i syfte att vid behov revidera kursplaner, litteraturlistor och kursernas praktiska genomförande. För vidare diskussion om uppföljning, åtgärder och återkoppling, se del 1.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentinflytande under pågående kurs består huvudsakligen av att vi eftersträvar *tillgänglighet* och *flexibilitet* där så är möjligt. Kursansvarig och undervisande lärare är tillgängliga via lärplattformen Moodle samt genom att svara skyndsamt på e-post från studenter. Flexibilitet under pågående kurs gäller framför allt anpassning av undervisningsformer, t.ex. undervisningstider och praktisk utformning av grupparbeten.

Se vidare självvärderingens del 1.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Samhällskunskap är ett ämne som i sig bidrar till att utveckla en beredskap för samhällsförändringar och sålunda även för en förändrad arbetsmarknad i allmän mening. När det gäller förändringar inom skolområdet mer specifikt kan de ämnesdidaktiska inslagen i kurserna sägas vara bidragande till att studenterna utvecklar en beredskap för detta, i och med att ett läroplansteoretiskt perspektiv finns representerat den svenska ämnesdidaktiska tradition som behandlar samhällskunskapsämnet.

Se i övrigt självvärderingens del 1.